

A Gazdaságmodellezési Társaság III. Szakértői Konferenciája

Dobogókő, 1994. október 4-6.

A GMT hamadik szakértői találkozásának ezúttal a volt BM Üdülő egyik, szállodává átalakított épülete adott otthont. Hasonlóan az első két találkozóhoz, ezúttal is a szakma leghűségesebb művelőiből álló, mintegy 40-50 résztvevő gyűlt össze, főleg Budapestről. (Sajnos a vidéki műhelyek alig voltak képviselve.) Tekintve a szakma beszűkülését, a szervezők még ajánlásoként sem fogalmaztak meg témákat, vagy témaköröket, sőt törekedtek arra, hogy a közvetlen modellezésen némiképp túlmutató, annak hátterét, alapjait, feltételeit, alkalmazási lehetőségeit vázoló előadások is szerepeljenek a programban. A résztvevők viszonylag kis száma, valamint a szerteágazó témájú előadások indokolták, hogy a hagyományoknak megfelelően, ezúttal sem szerveztek párhuzamos szekciókat.

Az első szekció sajnálatos eseménye volt az, hogy *Bródy András* kisebb balesete miatt nem tudott eljönni, és így nagy érdeklődéssel várt előadása elmaradt. (Ugyanezt az előadást a GMT novemberi közgyűlésének szakmai programjaként, később *Bródy András* megtartotta.) Az első napi szekció *Meszéna György* és *Armai Zsolt* közös előadásával indult, mely előadás egy igen élő, gyakorlati feladat, a banki mérleg-management probléma operációkutatási eszközökkel történő megközelítéséről számolt be. Az előadás érdekessége és ereje abban állt, hogy egy elméleti és egy gyakorlati szakember külön-külön, mégis egymással harmonizálva vázolta fel a probléma két lehetséges vetületét és a megoldás útját. Ugyancsak érdekes volt az előadás után kialakult vita, amely a hierarchikus döntési struktúrák egyes ellentmondásaira világított rá.

A nyitó szekció másik előadását *Tarján Tamás* tartotta a *Jánossy-féle trendvonalak elméletének* egyes kérdéseiről. Az előadás aktualitását az adta meg, hogy Magyarország előkészületben lévő európai csatlakozása szükségessé teszi a rövid-, de méginkább a hosszútávú fejlődési tendenciák összehasonlító elmezését.

A második (szerda délelőtti) szekció *Kopányi Mihály* előadásával kezdődött. Az előadás jellegzetesen nem modellezési kérdésekkel foglalkozott, ugyanakkor színvonalasan és érdekesen bemutatott témája (a bank- és adós-

konzolidáció) mindenki számára szükséges és hasznos alapismereteket, az esetleges e területet is érintő modellezés számára pedig nélkülözhetetlen háttérinformációt adott. *Horváth Gézáné* előadása az operációkutatás oktatásának egyes kérdéseivel foglalkozott, s ez azért váltott ki nagy visszhangot, mivel a résztvevők jó része szintén az oktatásban dolgozik, így a felvetett problémák ismerősek és közérdekűek voltak.

Pap Zoltán a távközlési piac feltárására irányuló kísérletekről számolt be. Ennek az előadásnak sajátossága az volt, hogy konkrét, mindenki által jól érthető mikrogazdasági alkalmazásokra irányuló modellkísérleteket, azok eredményeit és nehézségeit interpretálta. *Rappai Gábor* ezzel szemben a tőkepiaci árfolyamelméletek magyarázatára, indoklására készített klasszikus és modern szemléletű ökonometriai elemzéseit ismertette. Érdekes volt az elmélet számszerű interpretációja amerikai és magyar tőzsdeadatok összehasonlításában. A délelőtti utolsó előadása *Mihályffy László* nevéhez fűződik, aki egy statisztikai probléma (az adatfelvételeknél a nemválaszolások torzító hatása) kapcsán egy RAS-hoz hasonló algoritmust mutatott be, amely segítségével olyan súlyrendszert (kombinált kétdimenziós eloszlást) tud előállítani, ami kielégít előre megadott peremfeltételeket, ugyanakkor az ismert eljárásoknál egyszerűbb és gyorsabban konvergál. Az eredményként kapott eloszlás az utólagos rétegzés, illetve az abból történő torzítatlan becslés elvégzéséhez szükséges.

A délutáni szekcióban először *Kele Péter* a klasszikus készletmodellezés útját járva több sorozatnagyság- és készletnagyság modellt, illetve modellváltozatot fejlesztett ki. Ezt követte *Radnai Márton* előadása, aki a kárptótlási jegyek árfolyamának mozgását, a mozgás mechanizmusát, rugóit elemezte egyszerű modell segítségével. Meg kell említeni, hogy ő volt a konferencia legfiatalabb előadója (hiszen még a BKE hallgatója), ugyanakkor nagyon jó érzékkel választott aktuális, általános érdeklődésre számotartó és hálás témát. Valószínű, hogy kutatásait tovább folytatva még érdekesebb eredményeket ér el e téren.

A legfiatalabbat a szakma egyik „öreg rókája” *Simon András* követte, aki az MNB-nél készülő átfogó makromodell fő jellemzőit ismertette. Ez a modell – szemben a szerző korábbi ökonometriai modelljeivel – szakít a szigorú ökonometriai szemlélettel és rugalmasabb, ugyanakkor persze több vitára alapot adó ún. kalibrált modellt, amely paramétereit nem becsléssel, hanem különféle szakmai megfontolások alapján határozzák meg. A modell által indukált viták nem is maradtak el, bár ezek az idő rövidsége miatt nem annyira plenáris, mint inkább kétoldalú keretekben zajlottak le. *Hajdu Ottó* egy saját készítésű szegénységi mutató egyes tulajdonságait boncolgatta tépelődő alapossgal. E sorok írója talán nem követ el indiszkréciót akkor, ha elmondja, hogy a szerző saját bevallása szerint előadása közben,

illetve az azt követő kérdések és megjegyzések kapcsán jött rá a vizsgált probléma (a mutatószám eleget tesz-e, és ha igen, milyen mértékben tesz eleget a vele szemben támasztott követelményeknek) megoldásának egyik fontos lépésére, amelyet valamilyen formában (jövő évi konferencia, Sigma stb.) remélhetőleg megoszt a téma iránt érdeklődőkkel.

Halpern László hazánk és a közép-kelet európai országok külgazdasági együttműködésében megjelenő komparatív előnyökkel foglalkozott. Előadásának nagy értéke volt, hogy nehéz és bonyolult fogalmakat alkalmas táblák és ábrák segítségével mindenki számára szemléletesé és megfoghatóvá tudott tenni. *Neményi Judit* szintén igen izgalmas és aktuális témáról, az államadósság kérdéseiről beszélt. Előadásában ötvöződött a gyakorló gazdaságpolitikus, az elmélet iránt fogékony kutató és a modellezéstől megválni nem tudó ökonóméter gondolkodása, szemlélete. Kár, hogy az idő rövidsége miatt a meglehetősen összetett problémákat csak érinteni tudta, de a hallgatóság így is megérezte a téma szépségeit, a kidolgozás nehézségeit, és megértett valamit abból a gazdaságpolitikai döntési helyzetből is, ami az adósság szorításából adódik.

A nap befejező előadását *Vértés András* tartotta, aki a rejtett gazdaságot vizsgáló kutatásokról tartott egy rövid beszámolót. Maga az előadás nem foglalkozott modellezéssel, mégis osztatlan sikert aratott a modellezők körében is, részben informatív volta, részben pedig az előadó publicisztikai stílusú közvetlensége miatt.

Az utolsó nap szekciója *Zalai Ernő* előadásával kezdődött. A szerző a műhelyben már mintegy 15 éve folyó általános egyensúlyelméleti modellezés tapasztalatairól, és újabb fejleményeiről számolt be. *Hunyadi László* statisztikai témájú előadása egy kétfázisú mintavételi tervet mutatott be, amely a részletek kidolgozása után alkalmasnak tűnik a gazdaságstatisztikai adatfelvételeknek a jelenleginél lényegesen hatásosabb megvalósítására. *Hamecz István* a MNB makromodell egy blokkját, a lakossági megtakarításokat elemezte racionális várakozásokon alapuló ökonometriai modellel. *Simonovics András* az utóbbi években híressé vált „Együttélő nemzedékek, illetőleg korosztályok” modelltől kiindulva kereste a dinamika jellemzőit, a ciklusok létezésének, milyenségének, az esetleges ciklusok interpretációjának problémáját.

A konferencia záró előadását *Augusztinovics Mária* tartotta, aki nyugdíjfinanszírozási kérdésekből kiindulva tiszta demográfiai feladathoz, a népesség növekedésének leírásához és prognosztizáláshoz jutott el. Előadása, melyet a tőle megszokott lendülettel és közvetlenséggel tartott meg, sokunk számára azt bizonyította, hogy az absztrakt modellek által fegyverezett gondolkodású kutató, még számára új tudományterületeken is komoly eredményeket képes elérni, s ez, úgy gondolom, a modellezés nagy eredménye és az egész konferencia talán legfőbb szimbolikus tanulsága is volt.

A konferencia programjának fenti, vázlatos bemutatása is bizonyítja azt a tényt, hogy a felmerülő témák választéka a lehető legszélesebb volt, igazán bő keresztmetszetet adott a modellezés gazdag területéről. Ha a hallgató nem is tudott elmélyülni az egyes előadások részleteiben, úgy vélem, nagyon hasznos és tanulságos volt látni ezt a valóban sokszínű tevékenységet. Persze mindez nem fedi el azt a tényt, hogy a szakma válságban van, amit talán a sokirányú útkeresés mellett az is jelez, hogy nem alakult ki sűrűsödési pont, az egyes előadások jószerivel egymástól függetlenül, izolált egyéni munkával készültek, az igazi előrehaladást mutató műhelymunkának csupán nyomait lehetett felfedezni.

És mégis mindannyiunkat bizakodással töltött el ez a néhány nap. Aki eljött, komolyan vette a konferenciát: leszámítva Bródy András említett sajnálatos balesetét, egyetlen bejelentett előadás sem maradt el, és még helycserére is csak egyszer került sor. Ez már önmagában is szokatlan egy ilyen konferencián, de az méginkább, hogy a zsúfolt program, a gyönyörű környezet és a jó idő ellenére szinte mindenki elejétől végéig szorgalmasan végighallgatta a szekciókat. Ami még jó érzéssel töltött el, az az volt, hogy az utolsó napi szekció sem ürült ki, a hallgatóság szinte végig meg nem fogyatkozó számban, türelmesen és figyelemmel várta végig az utolsó előadást is.

Mint arra már utaltam, a rendezvény ideális környezetben zajlott, értve ezen mind a szállást, mind az ellátást, mind pedig a pilisi táj szépségeit. Ha mindenáron valami kifogásolni valót keresnénk, talán csak azt lehetne említeni, hogy nem volt olyan helység, ahol este, fehér asztal mellett kötetlen szakmai-baráti beszélgetéseket lehetett volna tartani, hiszen a zenétől és flipperzajtól hangos piciny bár erre alkalmatlan volt.

Mindezeket egybevéve, és ez volt a résztvevők általános véleménye is, jó hangulatú, sikeres konferenciát tudhatunk magunk mögött, amiért köszönet jár mindenkinek, aki valamilyen formában, szervezőként, előadóként vagy egyszerűen csak résztvevőként, az esemény részese volt.

Hunyadi László